

Представник Парламентської асамблеї НАТО: Україна не може вічно зберігати статус-кво

Нещодавно в Києві відбулося чергове засідання Міжпарламентської ради Україна - НАТО. Співголова Міжпарламентської ради, головний доповідач політичної комісії і до недавнього часу віце-президент ПА НАТО Ассен Агов вважає, що в його рідній Болгарії нинішні українські реалії будуть добре зрозумілі - в тому числі тому, що в Києві сьогодні повторюють ті помилки, які в Софії робили ще в 90-х роках минулого століття. Авторитетний представник Парламентської асамблеї НАТО дав ексклюзивне інтерв'ю УНІАН.

Чи бачите Ви в українському політикумі і тій його частині, яка сьогодні є владою, достатній рівень розуміння НАТО?

Після президентських виборів 2010 року, звичайно, відбулися зміни, особливо у відносинах України і НАТО. Уряд президента Януковича вирішив змінити політику, проголосивши позаблоковий статус. Ми, країни-члени НАТО, не розуміємо в повній мірі, що це означає, тому що ми не отримали чіткого пояснення від наших українських друзів. Вони кажуть: «Ми не вступимо в жоден блок, включаючи НАТО». Але Україна - одна з найбільших європейських країн, і вона не може вічно зберігати статус-кво. Їй доведеться зробити вибір.

Тим не менш, ми чітко заявляємо: НАТО не займається вербуванням членів. Це воля кожної країни, її народу та суспільства вирішувати, хочуть вони чи не хочуть приєднатися до Альянсу. Наприклад, ми, болгари, вступили в НАТО, бо знали, що це принесе нам безпеку, економію і користь для всього суспільства, зокрема, підвищить рівень довіри інвесторів до нашої країни. Такий був болгарський вибір. Українці ж повинні самі вирішувати, що їм робити.

Перш за все, ми хочемо бачити у вашій країні демократичну традицію. Україна - демократія, і це дуже добре проявилось під час останніх президентських виборів, які пройшли чесно. Я можу про це говорити, тому що спостерігав за обома турами. У нас були зауваження з приводу виборчого законодавства, зміненого в останню хвилину між двома раундами голосування, і тим не менш, ми вважаємо президентські вибори-2010 справедливими і вільними. Ми будемо дуже уважно стежити за подальшим розвитком подій, за тим, чи збережуться умови для чесних виборів, чи будуть забезпечені рівні можливості для кожного суб'єкта виборчого процесу.

Під час нинішньої сесії Міжпарламентської ради Україна-НАТО ми висловили занепокоєння з приводу торішніх місцевих виборів. Ми вважаємо, що в порівнянні з президентськими, якість їх проведення була нижчою. Якщо ця негативна тенденція буде розвиватися, якщо парламентські вибори 2012-го не будуть справедливими і чесними, тоді ми можемо очікувати всього чого завгодно. В усякому разі, європейський тренд української політики істотно постраждає. Адже для євроінтеграції Україні є чітка умова: стійка демократична практика і захист демократичних цінностей.

Чи бачите ви в Україні якщо не однодумців, то партнерів, з якими НАТО може вести конструктивний діалог протягом тривалого часу, незалежно від складів парламенту, Кабміну і т.д.?

Я впевнений, що в політичному спектрі України є певний сегмент, який твердо віддає перевагу євроатлантичному членству вашої країни. Потім ми бачимо тих, хто сумнівається, - і сумнів зараз здається преваляючим настроєм в Україні. Не хочу нікого образити, але за моїми відчуттями, зараз має місце спроба балансувати. А ви знаєте старий вислів про те, що намагаючись всидіти на двох стільцях, звалитесь на землю. Існуючий сумнів, з іншого боку, чітко говорить, що деякі люди, які ще не визначилися, готуються зробити вибір - на користь Європи чи Євразії. Для нас усе очевидно: ми хочемо бачити Україну демократичною, ваша країна повинна бути в Європі, ваші громадяни повинні вільно подорожувати і, як і ми, почуватися вільно і безпечно.

Питання про те, чи є люди, здатні добитися всього цього для країни ... Звичайно ж, вони існують. Не може бути такого, щоб серед 46 млн. українців не знайшлося людей, здатних виконати завдання. Багато чого було зроблено під час Помаранчевої революції, потім був провал, але Україна може знайти людський потенціал, щоб стати демократичною, правовою і інтегрованою в Європу державою.

Допомогти зробити вибір повинна вільна преса. У НАТО занепокоєні тим, що Freedom House знизилася оцінку Україні від вільної до частково вільної країни. Сподіваюся, ця тенденція не буде розвиватися. Ми стежимо за цим дуже пильно. Тільки вільна преса інформує суспільство, і тільки поінформоване суспільство здатне зробити усвідомлений вибір.

Більшовики завжди дивилися на людей, і якщо люди були «неправильні», вони їх убивали ... Українці - талановита нація, і навіть за часів СРСР ваша країна забезпечувала Радянський Союз промисловими товарами, сільськогосподарською продукцією, усім чим завгодно. Вона має пишатися собою, і я впевнений, що люди тут є.

Ви приїхали саме під час суперечливого суду над Тимошенко. Раніше від людей, які професійно займаються питаннями НАТО, зокрема, від експерта британського Chatham House Джеймса Шерра, звучала оцінка, що для багатьох великих гравців в Альянсі стабільність Україні важливіша, ніж ступінь її демократичності ...

Повторюся: демократичні стандарти і цінності, вільна ринкова економіка - це ключ до прийняття України до ЄС і НАТО, і вони не можуть бути предметом компромісу. Я не погоджуся ні з ким, хто готовий проміняти демократію і свободу на стабільність. НАТО було створене, щоб захищати свободу, і не може поступатися своїми принципами. Наша оцінка чітка і наші двері відкриті: рішення Бухарестського саміту тримає їх відкритими для України.

Країна не стабільна, якщо вона не вільна. Це аксіома. Демократія ніколи не вбиває своїх людей, ніколи не кидає своїх людей у в'язниці.

Ми зустрічалися з пані Тимошенко - в рамках зустрічей з представниками всього українського політичного спектру. Ми не обговорювали деталі її судового процесу, але ми дуже уважно стежимо за тим, як іде це розслідування, і деякі мої колеги висловлюють дуже глибокі сумніви, що воно може бути політичною помстою. Ми не можемо завадити їм так думати, так само як не можемо завадити тим, хто хоче мати стабільність замість демократії, тому що ми - вільний альянс. Але ми будемо дуже уважно стежити за тим, як розвиваються події. Ми також стурбовані тим, що й інші представники української опозиції знаходяться у в'язниці і чекають суду. Не нам судити, хто правий, хто винуватий - це має вирішувати український суд. Але ми прослідкуємо, чи буде справедливим рішення суду і чи не буде воно прийняте з політичної мотивації.

А як буде визначатися ступінь справедливості рішення?

Є конкретні стандарти. Якщо було політичне втручання, докази цього спливуть. Існують стандарти, яких Україна і всі ми дотримуємося. Це стандарти Ради Європи і Суду з прав людини в Страсбурзі. Якщо процес їм не відповідає, це видно.

Європарламент уже висловив дуже глибоке занепокоєння судовими процесами в Україні, і увага до того, що тут відбувається з опозиційними лідерами, дуже висока. Коли Лукашенко ввів тоталітарний режим у своїй країні, ми припинили всі відносини з Білоруссю. Я не кажу, що ми перервемо відносини з Україною - сподіваюся, для цього не буде причин ...

Тим більше, що розрив відносин Заходу з Білоруссю ніяк не зробив її демократичнішою, не допоміг білоруським опозиціонерам і звичайним громадянам, не підвищив безпеку опонентів Лукашенка ...

Ми зараз готуємо звіт по Білорусі, і звичайно ж, ми дуже стурбовані тим, як Лукашенко поводить себе з людьми, які протестують на вулицях. Ми також готуємо звіт по Україні, який буде представлений на щорічній сесії Парламентської Асамблеї НАТО в Бухаресті. Цей звіт дуже об'єктивний. Він включає стурбованість свободою преси, справами проти опозиції. Ми вважаємо себе близькими друзями України і вважаємо абсолютно необхідним відкрито говорити про всі подібні речі, тому що, повторюся, хочемо бачити Україну частиною Європи: вільної, демократичної та процвітаючої. Хочемо, щоб процвітала вся Україна, а не тільки деякі її громадяни.

У країнах колишнього соцтабору є одна спільна звичка: коли від європейських чи євроатлантичних структур починає лунати критика, говориться, що це - результат підривної діяльності опозиції. Говориться, що насправді Захід нас підтримує, просто опоненти уряду ганьблять рідну країну за кордоном і підбурюють своїх союзників їм допомогти ...

Ми чули подібну аргументацію цього разу в Києві. Один з наших гостей говорив, що звіт Freedom House був підготовлений місцевими критиками. Але це неправда, методи Freedom House дуже глибокі, і ця організація просто не може користуватися тільки одним джерелом.

Відверто кажучи, багато чого, що я сьогодні чую в Україні, дуже нагадує мені те, через що Болгарія проходила в 90-і роки. Той же арсенал аргументів. Не говориться, що свобода преси є, а переслідувань опозиції немає - кажуть, що хтось намагається полоти брудом лідерів ... Ми це проходили, і життя довело, що всі подібні аргументи неспроможні. Товариство досить розумне, щоб зрозуміти, що й до чого.

Якими джерелами інформації про Україну користуєтеся особисто ви?

Можу вам це показати на моєму комп'ютері. Всі сайти англійською про Україну, українські російськомовні сайти, російські сайти. Потім, наш секретаріат готує дуже широкий спектр інформації, ґрунтуючись на місцевій, міжнародній пресі. Ми завжди наполягаємо на тому, щоб чути всі думки - і більшості, й опозиції. Ми не можемо приймати політичне рішення, не вислухавши всіх.

Ми зазвичай дивимося на те, як Росія реагує на події в Україні. І якщо Москва щось схвалює, значить, нам треба бути обачними. При цьому ми ні в чому не звинувачуємо Росію - вона переслідує свої власні інтереси і має на це повне право. Зазначу, втім, що в українців виробилося дивне почуття провини перед Росією. Аналізуючи двосторонні відносини, вони завжди звинувачують себе і ніколи не звинувачують Росію, завжди дивляться, як відреагує Москва, і не ставлять в основу свої національні інтереси. Я вважаю, Україні треба бути впевненою у собі.

Ви згадали активізацію співпраці НАТО і Україною в деяких сферах. Не могли б деталізувати?

Насамперед, це партнерство в секторі безпеки. Не знаю, чи відомо це українцям, але НАТО буде належати провідна роль у забезпеченні безпеки Євро-2012. Таке ж завдання Альянс виконував під час Олімпійських ігор в Афінах у 2004 році. Зараз між штаб-квартирою НАТО і СБУ налагоджені відповідні регулярні контакти. Ця співпраця - в інтересах українців, і ми, всі країни-члени Альянсу, її підтримуємо, тому що наші платники податків, зрештою, оплачують ці рахунки.

Крім того, все більше поглиблюється співпраця між військовими. Наскільки мені відомо, останні навчання Sea Breeze дуже позитивно оцінили як американські, так і українські їх учасники. Ми дуже вдячні за те, що Україна бере участь практично в усіх місіях НАТО. Ваша допомога дуже важлива для нас.

Якщо позаблокова країна обирає таку співпрацю з НАТО, ми це підтримуємо, адже дбаємо про загальну безпеку. Звичайно, не будучи членом Альянсу, ви позбавлені можливості брати участь у прийнятті рішень, і це може бути для вас мінусом.

Свого часу України пропонувало НАТО співпрацю в питаннях ПРО, проте потім виявилось, що згадувані в цьому контексті радіолокаційні станції старі, зруйновані і як мінімум спрямовані не на той географічний сегмент. Чи не вважаєте ви, що провали подібних проектів співпраці тільки зміцнюють українських прихильників російського вектора в їх переконанні, що «на Заході нас не хочуть»?

Створення протиракетної оборони - колективне рішення всіх країн-членів НАТО. Ми всі беремо участь в цьому проекті: одні - територією, інші - грошима. Наприклад, Болгарія зараз веде переговори про те, де будуть розміщені радары, якщо Туреччина вирішить не розміщувати їх у себе.

Російські колеги висувають неприйнятні для нас умови. Наприклад, вони хочуть захищати східну частину Європи. У такому випадку нам, болгарам, а також країнам Балтії й іншим країнам Східної та Центральної Європи довелося б передати нашу оборону Росії, що суперечить самому Північноатлантичного договору, і в Москві це дуже добре знають. Так що пропозиція російської сторони - більшою мірою блеф, ніж щонебудь інше. При всьому при цьому, ми дуже хочемо співпрацювати з росіянами, і я впевнений, що протягом року зможемо досягти угоди з ними.

Україна повинна визначитися сама. Не беруся судити про стан українських радарних станцій, але очевидно, що обладнання часів СРСР в XXI столітті працювати не буде. Його оновлення - також завдання України. Однак рішення про те, ставати частиною натовської чи російської ПРО, у жодному разі не повинне залежати від питань обладнання або стереотипів про те, хочуть вас десь чи ні. Це питання вашого бажання і вашого вибору.

Сьогодні головний виклик і головне завдання, що стоїть перед НАТО, - це операція Альянсу в Лівії. На вашу думку, вона зробить НАТО сильнішим чи слабшим?

Альянс витрачає багато боєприпасів і вкладає значні кошти в цю операцію. Матеріально ми станемо слабкішими, але я впевнений, що в питанні цінностей ми тільки зміцнимося. Давайте не будемо забувати, що НАТО діє в рамках резолюції Ради безпеки ООН, щоб захистити мирне населення від звірств диктатора. Каддафі вбиває своїх людей, і ми повинні прийти їм на допомогу.

До речі, «Арабська весна» довела, що жителі арабських країн прекрасно здатні самі домагатися свободи, як українці зробили це під час Помаранчевої революції, а громадяни Центральної Європи - 20 років тому.

У зв'язку з подіями в арабському світі Євросоюз розставляє нові акценти і відповідно збільшує обсяги фінансування своєї Політики сусідства. А які зміни в стратегії НАТО спричинить «Арабська весна»? Адже вона безпосередньо стосується питань безпеки ...

Повинен сказати, що революції в арабському світі застали нас зненацька. Але потім ЄС і НАТО дуже швидко вирішили допомогти арабам встановити демократію. Цей процес може тривати довше, ніж у Центральній Європі, а може пройти швидше. Все залежить від самих арабів, ми не будемо втручатися, а лише надамо допомогу. Звичайно, країни Північної Африки та Близького Сходу отримають фінансову підтримку, але це не означає, що фінансування європейських проектів, включаючи Україну, скоротиться. Воно залишиться колишнім, як і наші пріоритети.

Варвара Жлуктенко